

Poláček, Bohumil: Právnícké tituly v průřezu dějin

1. vydání. Praha : vlast. nákl., 2010. 124 s.

Ondřej Horák *

Akademické tituly – pro některé vlastní cíl studia, pro jiné pouze první krok v jejich akademické dráze; někteří si na nich zakládají, jiní minimálně. Správné užívání titulů však nepochybně patří k *bonos mores* každého akademického prostředí. Ještě mám v živé paměti a studenti mi to každoročně ožívují, jak také někteří z nás oslovovali všechny vyučující „pane profesore“, což u mladých působilo úsměvně, u některých starších naopak téměř vyčítavě. Také si vzpomínám na své

rozpaky, když jsem od starší tety dostal po první státnici blahopřání s oslovením JUC., které jsem neznal.

Užívání titulů má však kromě společenské roviny také svůj praktický význam: je z nich možné odhadnout přibližný věk, profesní dráhu (zahraniční studia, působení v Akademii věd) i úspěšnost jejich nositelů. K tomu však studenti a nejen studenti potřebují zsvěceného průvodce. Pokud se této role neujme na začátku studia některý z vyučujících, tak existuje od loňského roku zajímavá alternativa v podobě práce Bohumila Poláčka *Právnícké tituly v průřezu dějin*.

---

* JUDr. Ondřej Horák, Ph.D., Katedra teorie práva a právních dějin, Právnícká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Toto mediálně přitažlivé téma je úzce provázáno s dějinami právního vzdělávání (učební náplň, charakter zkoušek), takže nám autor současně přináší také přehled o studiu práv v českých zemích od počátků až po současnost, přičemž hlavní pozornost věnuje 19. a 20. století a zohledňuje především situaci na pražské právnické fakultě. Práce je rozvržena do patnácti kapitol, jako její příloha jsou přetištěny údaje o studiu práv z Právnická z let 1861–1918, dále obsahuje resumé, seznam literatury a (věcný) rejstřík.

Z Poláčkovy knihy se můžeme blíže poučit o charakteru a délce studia, o studijních předmětech, o podobě zkoušek, o placení studia, o studiu žen, o studiu *in absentia*, o zavedení kvalifikačních prací i o řadě dobových specifik, jakými byly akční výbory a studijní prověrky nebo tříletá Právnická škola pracujících (PŠP) zřízená při Ministerstvu spravedlnosti.

Čtenáři se mohou dále dozvědět také řadu zajímavostí spojených s právnickým doktorátem: o původním rozdílu státních a rigorózních zkoušek, o (v podstatě obyčejových) proměnách chápání titulu JUDr., které odráželo vývoj studijních plánů i právní vědy (doktor obojího práva, doktor civilního práva, doktor veškerého práva, doktor věd právních a státních či jen doktor práv), o obdobích, kdy bylo získání doktorátu podmínkou výkonu určitých profesí (advokacie) a kdy se naopak neuděloval vůbec, nebo o jeho udělení i na neprávnických fakultách (Vysoká škola SNB) a z toho plynoucích sporech.

Vzhledem k rozsahu práce nemůže být materie přirozeně vyčerpána, ale musíme ocenit, že autor dokázal problematiku zpracovat srozumitelně a čtivě a představit z ní to podstatné. Samostatnou kapitolou by mohla být např. problematika univerzitní autonomie nebo meziválečná diskuze o reformě studia, do které se zapojila naprostá většina tehdejších právních vědců /k tomu nověji L. Vojáček, Příprava reformy právního studia v první ČSR a učitelé brněnské právnické fakulty. In *Notitiae ex Academiae Bratislavensi Iurisprudentiae*, 2007, s. 28–49, a Z. Poustka, Výuka na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a pokus o reformu studia v meziválečném období. In *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918–1939) a jejich místo ve střední Evropě*, 2010, s. 248–272/, zvláště pak diskuze o výuce církevního práva /k významu studia církevního práva v současnosti srov. K. Babelová, *Juris utriusque doctor bez znalosti církevního práva?* In *Dvacet let poté: Právo ve víru metamorfóz*, 2010, s. 380–387/.

Podrobněji bych při této příležitosti rozvedl jen dvě související otázky: nejdříve by to byl již výše zmiňova-

ný titul JUC. (v práci stručně na s. 36), který už dnes patří spíše do oblasti právní historie či studentských recesí. Není a nebylo ho možné sice považovat za titul v právním smyslu, užívaný však dříve byl poměrně často a svoji jistou roli také plnil. Ani v meziválečné éře však při jeho užívání neexistovala jednotná praxe. František Čáda ve svém článku „Kandidát“ (*Všehrd*, 1931/32, s. 76–79) uvádí, že na Karlově univerzitě byl takový usus, že „za kandidáta se označují ti studující, kteří vstoupili do zkušebního stadia zkoušek, potřebných k dosažení doktorátu (tzv. přísných, rigoros)“. Tedy i ten, který se ještě připravoval či naopak neuspěl, by byl „JUC.“, čehož také někteří využívali.

Dále bych rád připomenul tzv. slavnostní promoci *sub auspiciis* vyhrazenou pro vynikající studenty (z pozdějších právních vědců uveďme Františka Fiedlera, Karla Hermann-Otavského, Josefa Vančuru, Jana Krčmáře či Františka Vážného) a spojenou s obdržením čestného prstenu od císaře (*s. a. Imperatoris*), později od prezidenta (*s. a. Praesidentis*), přičemž v Rakousku byla obnovena až v roce 1952. V Československu byly po roce 1918 takto oceněným studentům prezidentem věnovány zlaté hodinky s iniciálkami a datem promoce. Vůbec první slavnostní promoce se na Masarykově univerzitě konala ve studijním roce 1926/27, probíhala za přítomnosti děkanů všech čtyř fakult, promotorem byl prof. František Weyr a jistě nepřekvapí, že přednáška dr. Theodora Uhdeho byla právě o „normativní teorii“.

Co závěrem navrhnout ke zvážení pro přípravu dalších vydání, která by jistě mohla následovat? Předně by bylo vhodné více zohlednit specifika výuky na jednotlivých fakultách, zvl. brněnské, příp. i bratislavské. Zmínku by také zasloužilo meziválečné fungování dvou „nečeských“ pražských právnických škol (fakulty právních, hospodářských a sociálních studií Ukrajinské svobodné univerzity a Ruské právnické fakulty, na kterých působily významné osobnosti ukrajinského a ruského exilu), stejně tak i výuka práva na neprávnických fakultách (zvl. pak role české brněnské techniky, na jejímž Právním ústavu původně působili Engliš, Weyr a další pozdější profesori brněnské právnické fakulty). Dále by bylo přínosné alespoň formou příloh přiblížit personální rozměr právního vzdělávání (tj. u vyučovaných předmětů uvést také jejich vyučující).

Jako vhodný doplněk k Poláčkově knize je pak možné čtenářům doporučit paměti významných právních vědců vzpomínajících na svá studia, výuku či kolegy (Kubeš 1994, Knapp 1998, Weyr I.–III. 1999–200–2004, Krčmář 2007), z nichž jsou v tomto směru nejzajímavější (po stránce literární i obsahové) Knappovy *Proměny času* (1998).